

сферичний (димний П., виготовлявся з 1813), алюмінієвий (застосовується у піротехніці) та ін. У криміналістиці П. вивчається під час судово-балістичного або вибухотехнічного дослідження.

В. Ю. Шенітько.

ПОРОШКІ ДАКТИЛОСКОПІЧ-НІ – порошки, які використовуються для виявлення невидимих або слабковидимих потожирових слідів рук (двоокис титану, осн. вуглекислий свинець, бронзовий порошок, порошок алюмінію та заліза, сажа, графіт). Серед них розрізняють магнітні та немагнітні П. д.; прості та складні. Найбільш відомі такі магнітні П. д., як «Агат», «Сапфір», «Рубін», «Малахіт», «Топаз» та ін. Існують універсальні суміші П. д., придатні для забарвлення слідів на різних поверхнях (темна суміш: родамін – 3%, окис кобальту – 60%, живиця – 37%; світла суміш: окис цинку (оброблений спиртовим розчином оксихінолу) – 3%, окис свинцю – 60%, живиця – 37%). Принцип використання П. д. полягає в тому, що потожирові виділення на відбитках пальців рук тривалий час залишаються зволженими, тому до них прилипають часточки П. д. Слід на темній поверхні забарвлюють світлим П. д., а на світлій – темним. Комплекти науково-технічних засобів (напр., слідча валіза, дактилоскопічна валіза та ін.) мають відповідні набори П. д.

Лит.: Найдис И. Д. Использование следов рук при расследовании преступлений. К., 1988.

В. Ю. Шенітько.

ПОРТРЕТ КОНТРАБАНДИСТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ – відомості про криміналістично значущі ознаки осіб,

які вчиняють контрабанду з урахуванням предметної спеціалізації, способу вчинення, статевої належності, соціально-психологічних особливостей тощо; типова модель злочинця. Вивчення даних, що характеризують осіб, які вчиняють контрабанду шляхом приховування від митного контролю та переміщення поза митним контролем, дозволяє окреслити ознаки злочинців, за якими можна визначити П. к. і. У криміналістичному вивченні особи контрабандиста набувають важливого значення три осн. напрями: 1) знання і враховування працівниками митних органів особистих характеристик поведінки контрабандистів, що сприяє виявленню контрабанди при здійсненні митного контролю. В умовах обмеженого часу на проведення митного оформлення і значного обсягу роботи вони мають враховувати П. к. і., у якому концентруються осн. особисті ознаки злочинця. Враховуючи П. к. і. та накопичений досвід, працівники митних органів вирішують питання, якому із суб'єктів (або об'єктів) переміщення слід приділити особливу увагу при проведенні оглядових операцій. У зв'язку з цим важливе орієнтуюче значення мають такі ознаки, як стать, вік, мета поїздки, а також психологічні особливості поведінки особи на момент здійснення (виконання) незаконного переміщення товарів через кордон; 2) отримання інформації про особу невідомого злочинця. Цей напрям має місце при вчиненні контрабанди з використанням фіктивного транзиту, коли митникам відомо факт незаконного переміщення або перевізник вантажу, а іноді фірма-отримувач; при безгоспній контрабанді,

коли на місці злочину виявляються предмети контрабанди, сліди злочинця; при переміщенні предметів шляхом передачі (одержання) їх у тайниках тощо. Таке вивчення має опосередкований характер; 3) збирання й дослідження відомостей про вже відомого слідству затриманого підозрюваного з метою мати вичерпну криміналістичну оцінку особи злочинця. Отримана інформація використовується для: а) вибору тактики провадження окремих слідчих (розшукових) дій і досягнення необхідного психологічного контакту з підозрюваним; б) прогнозування поведінки злочинця на різних етапах досудового слідства; в) усвідомлення його справжньої ролі у вчиненому злочині і виявлення ін. учасників злочинної групи; г) планування розслідування контрабанди.

Лит.: Біленчук П. Д. Криміналістичне дослідження обвинувачуваного. К., 1994; Расследование контрабанды / А. А. Богданович, Ю. П. Гармаев, Т. А. Диканова и др. М., 1999; Шевчук В. М. Методика розслідування контрабанди: проблеми теорії та практики. Х., 2003; Полях А. М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Х., 2010.

В. М. Шевчук.

ПОРТРЕТ ПСИХОЛОГІЧНИЙ (профіль психологічний) – текстова інтерпретація характеристики особистості (в психології); різновид криміналістичних розумових моделей. П. п. розшукуваного злочинця являє собою систему відомостей про психологічні та

ін. ознаки даної особи, важливі для її виявлення та ідентифікації. Ця система охоплює не лише суто психологічні (особистісні якості, властивості, процеси, схильності тощо), а й юридичні (правові), соціально-демографічні, кримінологічні, криміналістичні, а також поведінкові ознаки людини (у т. ч. девіантна поведінка). П. п. традиційно розробляється для формування моделі особи невідомого злочинця (причому щодо вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, серій чи осередків злочинних актів). П. п. може також розроблятися й для особи жертви (злочину), особи потерпілого. На відміну від багатофункціонального словесного портрета П. п. відображає внутрішні, психологічні, а також поведінкові ознаки людини. Осн. функція П. п. – бути засобом пошуку, виявлення злочинця, особу якого не встановлено. П. п. розробляють спеціалісти в галузі психології (судової, кримінальної, загальної чи дитячої та ін.), психіатри, сексологи, криміналісти, судові медики тощо. Як правило, до складання П. п. залучаються різні спеціалісти, тобто П. п. має комплексний характер. Спеціалісти мають бути запрошені на початку розслідування злочину. Інколи поряд із терміном «П. п.» вживають й ін. терміни: «інформаційний портрет», «пошуковий портрет», «криміналістичний портрет» та ін. Див.: *Модельовання особи невідомого злочинця під час психологічних досліджень. Профіль психологічний особи невідомого злочинця.*

Лит.: Образцов В. А. Выявление и избличение преступника. М., 1997.

В. Ю. Шенітько.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 20-го тому:

В. Ю. Шепітько (голова),
В. А. Журавель (заступник голови),
В. О. Коновалова, В. В. Тіщенко,
В. М. Шевчук, Б. В. Щур

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2018. — 952 с. : іл.

ISBN 978-966-937-250-5

Видання є систематизованим зведенням про поняття, категорії, теорії та вчення криміналістики, судової експертизи та юридичної психології, їх окремі засоби, прийоми, методи та рекомендації. Розглядається теоретико-методологічне підґрунтя наукових концепцій та практика реалізації криміналістичних, психологічних та експертних методів, методик і технологій. Наводяться відомості про наукові та інші видання з криміналістики, судової експертизи та юридичної психології. Надаються довідкові дані про відомих українських та зарубіжних учених.

Розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, співробітників органів кримінальної юстиції, судових експертів, судових психологів, а також усіх, хто цікавиться проблемами криміналістики, судової експертизи та юридичної психології.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-250-5 (т. 20)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2018
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького
НАН України, 2018
© Національний юридичний університет імені Яро-
слава Мудрого, 2018
© Видавництво «Право», 2018